

Kongeørn i Buskerud

Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2008

Thor Erik Jelstad, Lars Egil Furueth, Per Furueth og Martin Lindal

En av årets unger fotografert i oktober. Flå kommune. Foto: Per Furueth

November 2008

Sammendrag

Denne rapporten presenterer resultatene av en undersøkelse av bestand og reproduksjon hos kongeørn i Buskerud i 2008. Det er en videreføring av fjorårets arbeid, som igjen bygger på mange års kartlegging. Etter fjorårets sesong besluttet vi å organisere vårt arbeid med kongeørn i den nyopprettede rovfuglgruppa i Naturvernforbundet i Buskerud.

Reproduksjonen i 2008 var på minst 26 unger, mot minst 22 unger i 2007. Mens fjoråret var et dårlig år i Nordfylket og et godt år i Sørfylket, finner vi tilnærmet det motsatte resultatet i år. Årsaken til dette er vi usikre på. Det kan skyldes næringsmessige forhold eller bare reflektere det faktum at et kongeørnpar i gjennomsnitt får fram unger bare ca annet hvert år. Hekkebestanden ble i 2007 estimert til 46-53 par. Med den nye viten vi har fått fra årets kartlegging, vurderer vi bestanden til å ligge i overkant av 50 par.

Vi har funnet 2 nye revir i år, slik at antall bekreftede revir nå er 60. I tillegg har vi registrert 4-5 sannsynlige/mulige revir.

Vi har tatt opp 2 saker med forvaltningen. Den ene gjaldt utbygging av et småkraftverk i Flå nær en hekkeplass, mens den andre gjaldt planer om en såkalt Zip-line på tvers av innflyvingstraseen til en reirplass i Hemsedal. I tillegg har vi overfor SNO tatt opp den dårlige reproduksjonen ved en hekkeplass i Flesberg, og bedt dem vurdere tiltak for å avdekke årsaken.

Som vi påpekte i fjor, er økt hyttebygging og ferdsel i fjellskogen trolig den enkeltfaktor som har størst negativ innvirkning på bestanden. Så langt har vi ikke kunnet påvise store negative virkninger. Men for en art som er fåtallig og har langsom reproduksjon mener vi det er viktig å holde fokus på denne problemstillingen.

I forbindelse med kartleggingen i 2008 er det kjørt ca 14.000 km og brukt ca 1.100 timer i felt

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)
Åssideveien, 3322 Darbu
Fylkessekretær Per Ø. Klunderud
Tlf. 32 75 05 04, e-post: pedrokl@online.no

Innhold

Sammendrag	1
Innledning	3
Organisering og kartleggingsmetode	3
Kartlegging i regi av DN	3
Økonomi	4
Undersøkellesområde	4
Resultater	5
Revir	5
Hekkeresultater	5
Populasjonsstørrelse	6
Ringmerking	7
Fargevariasjoner og alder	7
Forvaltning og trusler	8
Småkraftverk i Flå	8
Zip-line i Hemsedal	8
Hekkeplass med lav hekkesuksess i Flesberg	8
Faunakriminalitet	8
Kongeørn og arealforvaltning	8
Påkjørsel av tog og bil	9
Videre arbeid	9
Litteratur	10

Innledning

Denne rapporten presenterer en sammenstilling av kartleggingsarbeidet som er utført av rovfuglgruppa i Naturvernforbundet i Buskerud i 2008.

Etter fjorårets rapport (Jelstad m.fl. 2007), ble det tatt et initiativ for å få en bedre koordinering av det arbeidet som enkeltpersoner og grupper har drevet i en årrekke i Buskerud. Siden Naturvernforbundet i Buskerud har en godt fungerende organisasjon med deltidsansatt sekretær med god ornitologisk kompetanse, fant vi det naturlig å legge virksomheten dit. Det reflekterer også at vårt arbeid legger stor vekt på naturvernaspektet.

Rovfuglgruppa ble formelt opprettet under et møte på Lampeland 7-8. februar i år.

Organisering og kartleggingsmetode

Hoveddelen av feltarbeidet er utført av forfatterne av denne rapporten. I grove trekk har vi fordelt feltarbeidet slik:

Martin Lindal: Hemsedal. Lars Egil og Per Furuseth: Nordfylket for øvrig. Thor Erik Jelstad: Sørfylket. Med Sørfylket mener vi Numedal til og med Rødberg, Hallingdal til og med Flå kommune, Ringerike, Sigdal og Krødsherad kommuner.

I tillegg har følgende bidratt: Tore Gunnarsen, Magne Ove Furuseth (Hol), Bent Fjeldheim og Vegard Finset Fjeldheim (Hemsedal).

Denne arbeidsfordelingen har sammen med god geografisk spredning av feltpersonellet, utvilsomt vært en suksessfaktor. Det har også bidratt til å redusere reisevirksomheten og holde kostnadene på et akseptabelt nivå.

Som tidligere, har vi også i år fått nyttig informasjon fra mange enkeltpersoner. Vi retter en takk til alle som har bidratt med opplysninger.

Vi har i hovedsak fulgt samme arbeidsmetodikk som tidligere år, og viser til fjorårets rapport for en nærmere beskrivelse. Vi har startet arbeidet med GPS registrering av reirplassene. I tillegg blir reirplassene fotodokumentert. Målet er å etablere et komplett register over alle kjente reirplasser.

Samlet feltinnsats har vært noe høyere enn i fjor. Det er brukt mer tid på etterkontroll seint i hekkesesongen, en metode som har vist seg å gi gode resultater. Og det er ringmerket dobbelt så mange unger som i 2007.

I forbindelse med kartleggingen er det kjørt ca 14.000 km og brukt ca 1.100 timer i felt.

Fra gruppa deltok Lars Egil Furuseth på Nordisk kongeørnsymposium i Tromsø 25-28. september. Under symposiet ble de foreløpige resultatene fra vår kartlegging presentert som en del av bestandsoversikten for Norge.

Rovfuglgruppa hadde en samling i Hemsedal 12-13. september. Under samlingen ble årets resultater presentert og diskutert, og neste års arbeid planlagt. Samlingen ble avsluttet med en befaring i flott høstvær og besøk på 3 av Hemsedals kongeørnlokaliteter. Resultatene fra årets kartlegging ble også lagt fram under et rovfugltreff på Tyrifjord hotell 1. november i regi av Naturvernforbundet i Buskerud.

Figur 1. Unge merket i Nore og Uvdal i 2007 fotografert i februar 2008, 9 km fra merkeplassen. Foto: Tom Furuseth.

Kartlegging i regi av DN

Som vi skrev i fjorårets rapport er vi kjent med at Direktoratet for naturforvaltning (DN) våren 2007 startet et prosjekt for kartlegging av kongeørn i Buskerud og Telemark. Prosjektet har sin bakgrunn i et ønske om økt kunnskap, som følge av at kongeørn i rovdrymningen ble innlemmet i rovviltforvaltningen på linje med de store rovpattedyrene. Rovfuglgruppa har ikke hatt noe samarbeid med DN-prosjektet, og vi er ikke kjent med i hvilket omfang prosjektet er videreført i 2008.

De resultatene som er presentert fra DN-prosjektets i Buskerud i 2007 (Steen m.fl. 2008) viser avvikende resultater, sammenlignet med våre tall. Både reproduksjon og andel okkuperte revir er vesentlig lavere enn det vi har funnet.

Etter den informasjon vi har fått fra DN, legges det fra 2009 opp til et landsdekkende overvåkingsprogram for kongeørn. Dette vil bestå av en intensiv del som i vårt område vil ta

utgangspunkt i den etablerte TOV-kartleggingen i Møsvatnområdet. I tillegg vil det være en ekstensiv del basert på informasjon fra lokalt oppsyn, SNO etc. Vi er ikke kjent med hvor langt man har kommet med å etablere disse overvåkingsprogrammene.

Økonomi

Det frivillige arbeidet med kartlegging av kongeørn i Buskerud har tradisjonelt skjedd på helt ideell basis og uten noen økonomisk støtte.

Rovfuglgruppa har tatt et prinsipielt standpunkt om ikke å overlate informasjon om hekkeplasser for kongeørn til offentlige myndigheter. Årsaken er frykt for at slike opplysninger på sikt kan brukes til å iverksette bestandsregulerende tiltak. Dette har så langt ikke vært noen aktuell problemstilling i Buskerud. Men spesielt fra de nordlige landsdeler ser vi et økende krav fra næringsinteressene om reduksjon av kongeørnbestanden. En konsekvens av dette standpunktet er at det vil være vanskelig å få offentlig støtte til gruppas arbeid med kongeørn. Naturvernforbundet i Buskerud søkte i år om støtte hos Finsefondet for gruppas arbeid med

kongeørn og andre fjellnære rovfuglarter, men nådde ikke opp i konkurransen. Ved omfordeling av egne midler har Naturvernforbundet i Buskerud støttet gruppas arbeid med ca kr. 25.000 (inkludert øvrige arter). For neste år vil gruppa søke å skaffe til veie mer eksterne midler for å finansiere det ressurskrevende arbeidet med denne arten.

Undersøkellesområde

Vår kartlegging dekker i utgangspunktet hele fylket. Som i fjor er det en del områder som er mangelfullt undersøkt. Kongsberg og Gol er 2 kommuner som burde vært bedre kartlagt. Vi har hatt dialog med kongeørnmiljøet i Oppland for å utveksle informasjon om revir i grenseområdene mellom de 2 fylkene. Til neste år vil vi utvide dette samarbeidet.

De siste års hekkefunn i lavereliggende områder langt fra fjellskogen har utvidet det aktuelle kartleggingsområdet. Det har gjort kartleggingen mer komplisert og ressurskrevende.

Figur 2. Hunnen ved et av revirene i Hol. Foto: Per Furuseth.

Resultater

Revir

Som vi har påpekt tidligere er det flere revir som strekker seg over flere kommuner. Vi må derfor gjøre en skjønnsmessig fordeling av revir på kommuner. I fjorårets rapport var et revir i Ål feilaktig oppført under Hol. Vi har korrigert for dette. Vi har også i år gjort observasjoner som styrker oppfatningen om at revirgrensene er dynamiske og justeres ved endringer i bestanden og næringstilgangen.

Kolonnen til høyre i tabell 1 viser km²/revir basert på arealet i høydeintervall 300-1500 moh. Tallene gir en pekepinn på hvor det er huller i vårt materiale. Vi har lagt ned en god del letarbeid i noen av disse områdene. Så langt har det resultert i 2 nye bekreftede revir, i hhv. Ål og Nes kommuner. Våre observasjoner indikerer at det finnes ytterligere 4-5 sannsynlige/mulige revir. Det bygger på observasjoner av utfargede individer i potensielle områder, uten at vi har gjort reirfunn. Det gjelder kommunene Gol, Hol og Nore og Uvdal. På den annen side må enkelte av revirene i oversikten ansees som usikre. Det

skyldes dels liten aktivitet over flere år og dels usikkerhet om reviret er en del av naboreviret.

Tabell 1.

Fordeling av kjente revir på kommuner

Kommune	Kjente revir	Areal, km ² *) 300-1500 moh	Km ² Pr revir
Kongsberg	1	591	591
Ringerike	4	899	225
Flå	6	631	105
Nes	5	768	154
Gol	1	513	513
Hemsedal	5	649	130
Ål	6	1019	169
Hol	10	1.623	162
Sigdal	4	650	163
Krødsherad	2	234	117
Flesberg	2	436	218
Rollag	2	401	201
Nore og Uvdal	12	2.494	208
Sum	60	10.908	181

*) Arealstatistikk 2003, Statens Kartverk.

Hekkeresultater

Tabell 2. Hekkeresultater 2008

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte revir	Okkuperte revir	Ingen aktivitet	Aktivitet	Oppgitt hekking	Vellykket hekking	Unger
Kongsberg	1	1	1	-	-	-	1	1
Ringerike	4	4	3	1	1	2	-	-
Flå	6	6	6	-	3	-	3	3
Nes	5	5	5	-	2	-	3	3
Gol	1	1	1	-	1	-	-	-
Hemsedal	5	5	5	-	3	-	2	3
Ål	6	6	5	1	3	-	2	2
Hol	10	10	8	2	3	1	4	6
Sigdal	4	4	2	2	1	-	1	1
Krødsherad	2	2	2	-	1	1	-	-
Flesberg	2	2	2	-	-	1	1	1
Rollag	2	2	2	-	1	-	1	1
Nore og Uvdal	12	11	9	2	5	-	4	5
Sum	60	59	51	8	24	5	22	26

Aktivitet: Observasjon av utfargete par, enkeltindivider eller reirbygging, men ikke påvist ruging.

Oppgitt hekking: Oppgitt etter påbegynt ruging.

Unger: Utflydde unger eller store reirunger (> ca 7 uker).

Tabell 3.
Nøkkeltall 2007 og 2008

	2007	2008
Kjente revir	58	60
Kontrollerte revir	55	59
Okkuperte revir	46	51
Andel okkuperte revir	84%	86%
Unger	22	26
Unger pr kontrollert revir	0,40	0,44
Unger pr okkupert revir	0,48	0,51
Unger pr vellykket hekking	1,16	1,18
Dobbeltkull	3	4
Oppgitt hekking	4	5

Tabell 4.
Ungeproduksjon i 2007 og 2008 pr kommune

Kommune	Unger 2007	Unger 2008
Kongsberg	-	1
Ringerike	3	-
Flå	2	3
Nes	1	3
Gol	1	-
Hemsedal	2	3
Ål	-	2
Hol	5	6
Sigdal	2	1
Krødsherad	2	-
Flesberg	1	1
Rollag	-	1
Nore og Uvdal	3	5
Sum	22	26

Tabell 5.
Ungeproduksjon i 2007 og 2008 pr område

Områder	Unger 2007	Unger 2008
Nordfylket	10	19
Sørfylket	12	7
Sum	22	26

Kommentar til resultatene

Tabell 2 viser hovedtallene for 2008, mens tabell 3-5 sammenligner årets resultater med fjorårets.

Generelt indikerer resultatene at 2008 var et noe bedre år enn 2007. Ungeproduksjonen pr kontrollert revir var ca 10 % høyere enn i 2007. Med de feilkilder som en slik kartlegging innebærer, skal man imidlertid være forsiktig med å legge for stor vekt på denne forskjellen.

Splitter vi derimot resultatene opp i Nord- og Sørfylket, trer en påfallende forskjell fram, se tabell 5. Mens resultatet var dårlig i nord og bra i sør i 2007, er årets resultater tilnærmet motsatt. Vi er usikre på hva som er årsaken. Den mest nærliggende forklaringen er endring i næringstilgangen. Vi har imidlertid ikke noe materiale som underbygger dette. På den annen side kan tallene bare reflektere det faktum at kongeørna veldig ofte bare hekker annet hvert år. I så fall er forskjellen mellom nord og sør bare et tilfeldig utslag av dette.

Figur 3. Reir brukt over mange år kan oppnå store dimensjoner. Fra Hol kommune. Foto: Lars Egil Furuseth.

Andel okkuperte revir (86 %) er på samme nivå som i 2007 (84 %), se tabell 2. Vi antar at andel okkuperte revir generelt er undervurdert. Her bygger vi blant annet på at i flere revir med ungeproduksjon i 2007, har det i år ikke vært mulig å påvise noen aktivitet. Vi tror det i de fleste tilfeller skyldes tilfeldigheter og at minst en av fuglene fortsatt er i de fleste av disse revirene. I et tilfelle i Sigdal kommune har det tross intensive undersøkelser ikke vært observert voksne fugler, og ulovlig forfølgelse kan ikke helt utelukkes (se under Forvaltning og trusler nedenfor). Ser vi på de 55 revirene som er kontrollert både i 2007 og 2008, har 95 % vært okkupert minst ett av årene.

Det er samlet inn ett uklekt egg (Ål) og ved en lokalitet i Hol var det rester etter én død unge i reiret i tillegg til den som levde opp.

Populasjonsstørrelse

I fjorårets rapport estimerte vi hekkebestanden til å ligge i intervallet 46-53 par. Tar vi utgangspunkt i 60 kjente revir og andel okkuperte revir (86 %), får vi en bestand på 52 par. Tar vi hensyn til at det på den ene siden finnes 4-5 sannsynlige/mulige nye revir og på

den annen side usikkerhet om noen av de registrerte revirene, ender vi opp med et estimat i overkant av 50 par. Inntil vi har mer kunnskap, velger vi å holde fast ved at bestanden ligger innenfor fjorårets anslag på 46-53 par.

Som vi påpekte i fjor, mener vi oppjusteringen av bestandsanslaget i hovedsak skyldes økt kunnskap, kombinert med en viss ekspansjon mot lavereliggende områder i sør. I Nordfylket har det antakelig skjedd små endringer. Her var det registrert 26 revir i 2001, mens vi nå har 30 (fratrasket 1 revir som ikke har vært fulgt opp). Vi tror at bestanden i Nordfylket nådde et metningspunkt for 5-10 år siden. Denne delen av fylket inneholder sannsynligvis de mest optimale biotopene. Våre innsamlinger av byttedyr viser at hare og rype utgjør en vesentlig del av dietten i disse områdene. Og det er trolig ikke noen ytre betingelser som tilsier at bestanden her kommer til å øke. Selv om bestanden i sør har økt, er det trolig snakk om gjenerobring av gamle hekkeområder. Navn som Ørneberget, Ørnedalen osv. forteller at her kan det ha vært kongeørn fra gammelt av.

Ringmerking

Tabell 6.

Antall unger ringmerket i 2007 og 2008 pr kommune

Kommune	2007	2008
Flå	2	-
Nes	-	1
Ål	-	1
Hol	2	6
Nore og Uvdal	1	4
Sum	5	12

Ringmerkingen er utført av Lars Egil og Per Furuseth. I forbindelse med ringmerkingen av den ene av ungene i Ål var det et innslag i NRKs radioprogram Naturens Verden.

Vi har brukt et fargemerkingssystem som er felles for Sverige, Finland og Norge. Det innebærer en ring på hver fot med forskjellig farge, kode og funksjon.

Fargen på ringen som sitter på fuglens høyre bein angir området hvor fuglen er merket (i hele Norge blir det brukt ring med lilla farge). Denne fargen er den samme som blir brukt hvert år i de respektive områdene. Fargen på ringen på venstre bein angir årstallet fuglen er merket, (ringen på bilde i figur 4 er fra 2008). Denne ringen innehar også en enkel individuell kode

som skal gjøre det enklere å leses av på litt avstand.

Figur 4. Foto: Lars Egil Furuseth.

I sesongen 2008 hadde vi gjenfunn/kontroll av to kongeørner som var merket i 2007. En unge som ble ringmerket i Nore og Uvdal den 24.06.07 ble fotografert på åte 9 km vest for reiret den 13.02.08 (figur 1), og en unge som var merket i Hol den 01.04.07 ble observert 3 km fra reiret fra januar til ut i april 2008 (figur 8).

Fargevariasjoner og alder

Aldersbestemmelse av kongeørn basert på fjærdrakten er beskrevet flere steder i litteraturen, se for eksempel Tjernberg & Landgren 1999 eller:

<http://orrhult.eu/projekt/orn/aldersbest.kungs/aldersbest.kungs%20index.htm>.

I Buskerud har vi flere eksempler på revirhevdende fugler med subadult fjærdrakt. Fuglen på bildet i figur 5, som er en hann, inngår i et par som etablerte revir i 2004 og som fikk fram unger i 2005. Bilde er tatt i mars 2008 og viser fortsatt utpreget subadult fjærdrakt. Vi har andre eksempler hvor dette er enda mer utpreget. Etter vår oppfatning skal man ikke avskrive tilsynelatende unge fugler som hekke-/revirhevdende fugler bare på fjærdrakten.

Figur 5. Hannen i det ene reviret i Hol har subadulte tegninger. Foto: Lars Egil Furuseth

Forvaltning og trusler

Småkraftverk i Flå

I fjellbygdene er det et stort antall småkraftverk under planlegging. Flere av dem berører viktige biologiske interesser, og det er grunn til å være betenkt over den samlede effekten av de mange arealinngrepene i fjellområdene.

I denne konkrete saken påpekte uttalelsen at den planlagte inntaksdammen ligger i direkte utsyn fra en hekkeplass som var i bruk så sent som i 2007. Anleggsarbeidet må derfor unngås i den første del av hekkesesongen. Videre må en unngå å legge til rette for økt trafikk omkring tjernet og parkeringsplasser må unngås.

Zip-line i Hemsedal

Et stykke fra en tradisjonell hekkeplass i Hemsedal, er det planlagt en såkalt Zip-line. Det er en kabel spent over et dalføre hvor turistene fastspent i en sele kan skli mellom to fjelltopper.

Zip-lina vil krysse et dalføre ørneparet benytter når de ofte i stor fart kommer inn mot reiret. Etter vår oppfatning vil denne lina medføre kollisjonsfare for fuglene. Rovfuglgruppa har kommet med et innspill til Hemsedal kommune hvor vi protesterer mot etablering av Zip-lina. Klagen ble tatt til følge i planutvalget, og det er nå utarbeidet et nytt forslag til trase som ser ut til å kunne aksepteres av alle parter.

Hekkeplass med lav hekkesuksess i Flesberg

Ved den ene av de 2 kjente hekkeplassene i Flesberg har det vært uvanlig lav hekkesuksess. Vårt eget materiale viser at det i perioden 2001-2008 ikke har vært vellykket hekking et eneste år, på tross av at det har vært påbegynt ruging i 5 av årene. Andre kilder indikerer at det ikke har vært vellykket hekking her siden 1991 (Steen & Sørli, 2008).

Vi er kjent med at det er oversendt 2 uklekte egg fra denne reirplassen til NINA for nærmere analyse, bl.a. av giftkonsentrasjoner. Vi har pr dato ikke kjennskap til resultatet av disse analysene.

Vi tok selv saken opp med Statens Naturoppsyn, avdeling Rødberg, som vi har

etablert et godt samarbeid med på andre områder. Vi ble etter hvert henvist til SNO rovviltseksjonen, Bø i Telemark. De har ikke besvart vår henvendelse. I en artikkel i Våre Rovdyr antydes det at utilsiktede forstyrrelser er den mest sannsynlige forklaring på den lave hekkesuksessen (Steen & Sørli, 2008). I innspill til Kommunedelplan for Blefjell i 2004 og 2005, tok Naturvernforbundet i Buskerud opp denne problemstillingen, og påpekte at foreslåtte utbyggingsområder ville true denne hekkeplassen. Så langt vi kan se, er ikke dette tatt hensyn til.

Etter vår oppfatning kan man heller ikke utelukke at vi her står overfor tilsiktede forstyrrelser/faunakriminalitet.

Faunakriminalitet

Som vi skrev i fjorårets rapport, tror vi ikke faunakriminalitet mot kongeørn forekommer i noen stor utstrekning. Vi har likevel eksempler på områder, blant annet i Sigdal, hvor det tross intensiv leting, ikke har vært mulig å påvise revirhevdende individer i år. Når et par tilsynelatende plutselig forsvinner fra et etablert revir, kan man ikke helt utelukke at det har skjedd ulovligheter.

Figur 6. Noen par hekker temmelig nær mye trafikkerte veier. Foto: Thor Erik Jelstad

Kongeørn og arealforvaltning

Mange års erfaring viser at det er vanskelig å nå fram i saker hvor ønske om å ivareta biologisk mangfold står mot næringsinteresser. Kongeørn er ikke noe unntak. I kommunene vil som oftest sterke økonomiske interesser knyttet til

utbygging i fjellskogområdene sammen med de ofte tette bånd mellom politikere og utbyggingsinteressene avgjøre utfallet i slike saker. Den nevnte saken i Hemsedal er i så måte et unntak. Vi har også opplevd det vanskelig å nå fram med argumentasjon overfor Fylkesmannens miljøvernavdeling.

Påkjørsel av tog og bil

Som vi påpekte i fjorårets rapport, blir kongeørn av og til kjørt i hjel av toget vinterstid. Det samme skjer i andre fylker også, som for eksempel Hedmark (Knoff 2007,2008). Rester etter påkjørte dyr tiltrekker seg ofte kongeørn, som kan komme i fare for å bli påkjørt. Fra 1995/96 sesongen til 2007/08 sesongen kjenner vi til disse påkjørslene hvor kongeørn er drept av tog:

Tabell 7. Kongeørn drept av tog

Kommune	År	Antall
Flå	1994/95	1
Ringerike	1996/97	1
Flå	2001/02	1
Nes	2006/07	1
Ål	2007/08	1

Vi kjenner også til flere påkjørsler de senere årene hvor kongeørna har kommet unna uten at

det er blitt verifisert om de er drept/skadet, bl.a. gjelder det 4 tilfeller i Hallingdal i sesongen 2007/08. I tillegg ble hannen i det ene reviret i Hol drept av bil vinteren 1996/97.

Når slike påkjørsler rammer revirhevdende fugler, er dette en faktor som vi mener kan ha en viss betydning. Det viktigste forebyggende tiltak er å sørge for å fjerne alle rester etter påkjørte dyr fra jernbanelinja og veien så raskt som mulig.

Figur 7. Per Spildrejorde i Jernbaneverket med ungfugl (3K) påkjørt av tog i Nes i februar 2007. Den ble seinere avlivet av veterinær. Foto: Per Furuseth.

Videre arbeid

Våre undersøkelser viser at kongeørnbestanden i fylket er stabil eller svakt økende og at reproduksjonen både i 2007 og 2008 har vært tilfredsstillende. I et slikt lys kan det naturligvis diskuteres om det er riktig å legge ned så store ressurser på denne arten. Vi mener imidlertid det er av stor verdi å drive en løpende overvåking av bestand og reproduksjonen av en så fåtallig art. Det vellykkede opplegget som vi har gjennomført i år er en inspirasjon for videre innsats, og vi tar derfor sikte på å fortsette kartleggingen på samme nivå også i 2009. Vi har knyttet kontakter i kongeørnmiljøet i Oppland for å bedre kunnskapen om forekomsten av kongeørn i grenseområdene mellom Valdres og Hallingdal og i søndre deler av Begnadalen. Grappa har også involvert en ny feltmedarbeider for å styrke kartleggingen i Kongsberg kommune. Spesielt i Nordfylket har vi mye historisk materiale som tidligere ikke er

publisert. For flere lokaliteter finnes det lange tidsserier. Vi har som mål å sammenstille dette materiale, og eventuelt publisere det i en særskilt rapport. Her er det også aktuelt å presentere en sammenstilling av data om byttedyr som er samlet inn over en lang tidsperiode.

Figur 8. Unge merket i Hol i 2007 fotografert i mars 2008, 3 km fra merkeplassen. Foto: Per Furuseth.

Artikkelforfatterne

Thor Erik Jelstad
Søyaveien, 3340 Åmot
te-jelst@online.no
908 68 938

Lars Egil Furuseth
Dagali, 3580 Geilo
furufugl@start.no

Per Furuseth
3577 Hovet
p-furuse@online.no

Martin Lindal
Granvegen 17, 3560 Hemsedal
martin.Lindal@hemsedal.kommune.no

Litteratur

- Jelstad, T.E., Furuseth, L.E. og Furuseth, P. 2007
Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2007.
Buskskvetten, november 2007.
[http://nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2007/Kongeørn i Buskerud i 2007 v2.pdf](http://nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2007/Kongeorn%20i%20Buskerud%20i%202007%20v2.pdf)
- Knoff, C. 2007
Rapport fra Fuglevakta i Hedmark 2006
Kornkråka 37: 17-19
- Knoff, C. 2008
Rapport fra Fuglevakta i Hedmark 2007
Kornkråka 38: 43-45
- Steen, O.F., Midtgard, H. og Stensrud, I. 2008.
Bestandskartlegging av kongeørn i Buskerud og Telemark i 2007.
Våre Rovdyr 1/2008: s.12-17.
- Steen, O.F. og Sørli, B. 2008
Overvåking av hekkeplasser for jaktfalk og kongeørn i Telemark for å forebygge faunakriminalitet.
Våre Rovdyr 3/2008: s.82-89.
- Tjernberg, M. & Landgren, T. 1999
Åldersbestämning av kungsörn
Kungsörnen 1999: s.16-33